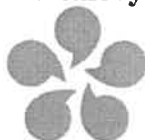

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ústav česko-německých areálových studií a germanistiky

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Studijní obor:	Česko-německá areálová studia
Akademický rok:	2019/2020
Název práce:	Odsun německého obyvatelstva z oblasti České Kanady v letech 1945-1952
Autor/ka práce:	Libuše Bezoušková
Vedoucí práce:	PhDr. Miroslav Šepták, Ph.D.
Oponent/ka práce:	Mgr. David Hubený, Ph.D.

1. HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE (hodnocení vyznačte X)	1	2	3	4	Nelze hodnotit
	Stanovení cíle/hypotéz/výzkumných otázek a míra jejich naplnění				X
Použité metody, jejich adekvátnost a relevance ve vztahu k tématu			X		
Faktická, věcná a obsahová správnost				X	
Relevantnost tématu v rámci oboru (s ohledem na současný stav výzkumu)	X				
Interpretace výsledků				X	
Formulace závěrů práce				X	
Odborný přínos práce a její praktické využití				X	
Schopnost argumentace a kritického myšlení autora/ky				X	
2. HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE (hodnocení vyznačte X)	1	2	3	4	Nelze hodnotit
Shromáždění relevantních informací (literatury a ostatních zdrojů)			X		
Provázanost a sled textu, návaznost kapitol			X		
Grafická úprava textu	X				
Jazyková a stylistická úroveň práce			X		
Práce s odborným jazykem				X	
Práce s daty, informacemi a odbornou literaturou (správnost a četnost odkazování)				X	
Vhodnost příloh (pokud je práce obsahuje)		X			

3. ZÁVĚREČNÉ SLOVNÍ HODNOCENÍ OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka si vytkla za cíl na tématu odsunu předložit rozsáhlou fresku vývoje České Kanady od monarchie, přes republiku, okupaci až po praktickou současnost s výhledem do budoucnosti. Položila si tak ambiciózní cíl, který je spíše vhodný pro zdařilé práce diplomové či rigorózní. V rozsahu limitované bakalářské práce však všechny tyto sledované cíle bezpečně míjí. Je také otázkou, zda rozšíření práce po současnost bylo vůbec konzultováno s vedoucím bakalářské práce a jak probíhala komunikace s ním, protože vedle zdařilejších částí (např. s. 16), následují velmi slabé části (s. 17).

Celé práci chybí úvod – jednostránkový úvod s přesahem dvou řádek na stranu druhou – má pouze ornamentální funkci a neplní svůj účel, totiž seznámit s použitou literaturou a vysvětlit její klady a zápory, popř. odůvodnit, proč některým otázkám nebyla věnována pozornost, anebo co vedlo k zaměření na některou záležitost. Tomu odpovídá i rozbor literatury, kdy výslovně zmiňuje jen jednu práci. Jestliže – podle seznamu použitých zdrojů – autorka pracovala alespoň s některými vědeckými díly, přičemž mnohé přehledové práce na téma česko-německých vztahů chybí,¹ což se týká i prací k odsunu,² tak odkazy na různé – až roztodivné – internetové texty jen hýří. Mezi nimi nalezneme pouze jeden odkazující na digitalizované archiválie pro obec Konrač a připojené osady. Autorka však neopomněla v úvodu sdělit, že krize kolem COVID-19 jí zabránila v návštěvě Státního okresního archivu Jindřichův Hradec. Tomu se ovšem dá jen stěží uvěřit a spíše to vyvolává otázku, kdy začala svoji práci psát (polovina března 2020).

Spěch je ostatně jedním z možných vysvětlení četných faktografických chyb (mírně řečeno) a časových posunů. Těžko například věřit tvrzení, že československá správa fungovala ve Slavonicích „bez závažnějších problémů“ po celý rok 1938, jak tvrdí autorka na straně 10, když v ostatních částech pohraničí od poloviny září 1938 docházelo k opakovaným střetům s henleinovskými teroristy podporovaných z říšskoněmeckého území (v nedalekém Litschau byla zformována rota Freikorpsu v síle 128 mužů),³ jižní Čechy tedy byly v zorném poli nacistů při jejich plánech na destabilizaci republiky a ke střetům obránců republiky s nacisty zde rovněž docházelo.⁴ Ostatně formulace „nucené odsunutí“ použitá na straně 11 ve vztahu k Čechům, Židům a demokraticky smýšlejícím Němcům je nemístná – mnozí prchali z pohraničí ještě před henleinovským povstáním a následnou okupací, neboť se nechtěli stát obětí nacistických bojůvek. Po okupaci pak byli jednoduše v pravém slova smyslu vyhnáni.⁵

Na téže straně (s. 11) pak můžeme číst tvrzení, že „Češi [...] vnímali Němce ve svém státě jako nezajímavý, exotický element“, což je zřejmý nesmysl, stejně jako tvrzení, že Češi za monarchie ovládali státní správu. Stejně ledabyle je pak popsán i vznik Československa (s. 12) a čtenář se nedozví vůbec nic o pokusech získat české Němce pro stát, o čtyřech separatistických provinciích a jejich obsazení československými silami nebo událostech ze 4. března 1919,⁶ které negativně

¹ Např. Kural, Václav: Místo společenství – konflikt! Češi a Němci ve Velkoněmecké říši a cesta k odsunu (1938–1945). Praha 1994; První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci. Brno 2000; Schulze Wessel, Martin (Hg.): Loyalitäten in der Tschechoslowakischen Republik 1918–1938. Politische, nationale und kulturelle Zugehörigkeiten. München 2004; Zückert, Martin: Zwischen Nationsidee und staatlicher Realität. Die tschechoslowakische Armee und ihre Nationalitätenpolitik 1918–1938. München 2006; Kuklík, Jan – Němeček, Jan: Od národného státu ke státu národností? Národnostní státu a snahy o řešení menšinové otázky v Československu v roce 1938. Praha 2013; Tůma, Oldřich: Ještě jednou odsun. In: Čechurová, Jana – Žemlička, Josef a kol.: Soubor mečů, idejí a charakterů. K životnímu jubileu prof. Ivana Šedivého. Praha 2019, s. 342–365.

² Např. Rozumět dějinám. Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848–1948. [Praha] 2002.

³ Pátá kolona na Jindřichohradecku v roce 1938. In: Mnichov 1938. Díl 2. Praha 1988, s. 9–10.

⁴ Např. Sborník dokumentů k 40. výročí Mnichova. K událostem let 1938–39 na území okresu Jindřichův Hradec. II. část dokumentární. Jindřichův Hradec 1978, dok. č. 18c–n.

⁵ Benda, Jan: Útěky a vyhánění z pohraničí českých zemí 1938–1939. Praha 2013.

⁶ Např. Jakubec, Pavel – Pažout, Jaroslav (eds.): Vznik Československa. Provincie Deutschböhmen. Litoměřice – Liberec – Praha 2019.

poznamenaly společné soužití. Československo-německé vztahy ve třicátých letech jsou pak rovněž popsány zcela povrchně a bez hlubší znalosti a popis éry druhé republiky je také více než zbežný (s. 12 a 13). Zato se čtenář hned na dvou místech téže strany (s. 13) dozví, kdy byl prvně použit pojem sudetský Němec a Sudety. Zde se také odhaluje, že represe za druhé světové války prováděly protektorátní úřady, tj. úřady okupované země řízené Čechy, pokud do nich nebyli dosazeni úředníci němečtí (tj. správa z pověření říše). Zaměnit okupační říšskoněmeckou správu (např. gestapo)⁷ s oklešťovanými autonomními protektorátními úřady je pozoruhodný výkon, ačkoliv i v protektorátních úřadech se vyskytovali zrádci a kolaboranti.

Rovněž i následující stránky překypují revolučními zjištěními, např. Úřad vládního delegáta pro správu osvobozeného území „zanikl po příjezdu na československé území, 5 [!] dubna 1945 v Košicích“ (s. 17). Jelikož to byl úřad pro správu osvobozeného československého území, těžko mohl zaniknout po příjezdu na československé území... Navíc na československém území působil od podzimu 1944 a to na půdě Slovenska a Podkarpatské Rusi! Popis obsahu klíčových dekretů ve vztahu ke státnímu občanství a vůbec problematice státního občanství v československém právním řádu je více než skromný (s. 17), spíše chybí.

„*Ruský prezident Stalin*“, jenž se objevuje na straně 20 spolu s tvrzením, že Anglosasové neměli možnost, jak zabránit transferu obyvatelstva, jsou nejlepším dokladem nezvládnuté faktografie a chybějící znalosti fungování mezinárodních vztahů, kdy zvláště Československo tradičně dbalo na to, aby s mocnostmi vycházelo. Čím méně znalostí autorka prokazuje, tím více je nahrazuje expresivními výrazy „zapomenout na lidskost, demokracii a právo“ (s. 19) pro československé rozhodnutí vysídlit německé obyvatelstvo. Ovšem pan Hitler byl natolik slušný, že 12. září 1938 „požádal, aby pohraniční území českých zemí osídlených převážně Němci, bylo připojeno k Velkoněmecké říši“ (s. 25). Nutno podotknout, že tento projev se stal signálem pro henleinovské povstání s následnými vraždami a mučením českého, židovského a demokraticky smýšlejícího německého obyvatelstva,⁸ přičemž se tehdy všeobecně očekávalo, že tento projev může být signálem pro zahájení německého útoku na Československo.

To je jen část zjištěných faktografických a výkladových nedostatků, které by hravě napravilo prostudování některých velkých přehledových prací.⁹

O pobytu německých antifašistů v meziválečném Československu,¹⁰ nebo zvláštních transportů antifašistických Němců, kteří si mohli vzít s sebou veškerý movitý majetek,¹¹ se čtenář nedozví.

⁷ Např. Šisler, Stanislav: Příspěvek k vývoji a organizaci okupační správy v českých zemích v letech 1939–1945. In: SAP, č. 2, 1963, roč. XIII., s. 46–95 a Šisler, Stanislav: Studie o organizaci a působnosti nacistické okupační správy v českých zemích v letech 1939–1945. In: SAP, č. 1, 1972, roč. XXII., s. 183–219; Sládek, Oldřich: Zločinná role gestapa. Nacistická bezpečnostní policie v českých zemích 1938–1945. Praha 1986.

⁸ Toms, Jaroslav: Poznámky k některým otázkám protistátní činnosti henleinovců v severozápadních Čechách před „Mnichovem“. In: Radvanovský, Zdeněk (ed.): Historie okupovaného pohraničí 1938–1945, č. 7, 2003, s. 113–152.

⁹ K dějinám první republiky přehledně viz např. Kárník, Zdeněk: České země v éře první republiky. Díly I. – III. Praha 2000–2003. Ke druhé světové válce z českého pohledu, okupaci a odboji, nejlépe Gebhart, Jan – Kuklík, Jan: Velké dějiny zemí Koruny české. Svazky XV.a a XV.b. Praha – Litomyšl 2006 a 2007. K protektorátní politice viz též Gebhart, Jan – Kuklík, Jan: Dramatické i všední dny protektorátu. Praha 1996 a Küpper, René: Karl Hermann Frank (1898–1946). Politická biografie sudetoněmeckého nacionálního socialisty. Praha 2012 a Zimmermann, Volker: Sudetští Němci v nacistickém státě. Praha 2001.

¹⁰ Černý, Bohumil: Most k novému životu. Německá emigrace v ČSR v letech 1933–1939. Praha 1967.

¹¹ Kokošková, Zdeňka – Pažout, Jaroslav (eds.): Odsunutí hrdinové. Edice vydaná v rámci projektu realizovaného na základě usnesení vlády č. 1081 z 24. 8. 2005. Dokumentace osudů aktivních odpůrců nacismu, kteří byli po skončení druhé světové války postiženi v souvislosti s opatřeními uplatňovanými v Československu proti tzv. nepřátelskému obyvatelstvu. [Praha] 2008.

Zmíněna je sice skutečnost, že transferovaní Němci si mohli vzít jen omezené množství věcí, ale jaksi chybí zmínka, že to bylo přesně stejné množství, které si brali Židé transportovaní do koncentračních táborů. Chybí také zmínka o postavení Čechů v okupovaném pohraničí.¹²

Celkově práce představuje sesypanou zmršť faktů a citátů jen hrubě uspořádaných s množstvím faktografických i výkladových nedostatků. Navíc od historického výkladu autorka přechází k současným vztahům a náhledům do budoucnosti, ale ani jeden z těchto aspektů není důkladně zpracován. Je zřejmé, že odevzdaná práce představuje spíše prvotní faktografický nástřel a narychlo shromážděné údaje. Předložená práce by potřebovala ještě **několik měsíců k dočesání** jak po faktografické, tak slohové úrovni, jakož i poctivé docházky za školitelem, pilného sezení v knihovnách a možná i v archivech (i když pro bakalářskou práci jsou návštěvy v archivu vždy mimořádnou přidanou hodnotou). Pak – a teprve pak – by to byla hodnotná práce přinášející užitek. **Dobry námět bakalářské práce tak selhává na praktické realizaci a zejména slabé faktografii.**

Otázky:

- 1) Jaký byl vývoj německé otázky za druhé světové války?
- 2) Jak probíhala diskuse o odsunu ve třetí republice?

PRÁCI K OBHAJOBĚ: DOPORUČUJI – NEDOPORUČUJI

NÁVRH NA KLASIFIKACI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

VÝBORNĚ – VELMI DOBŘE – DOBŘE – NEVYHOVĚL/A

Datum

Podpis

---

¹² Podrobněji viz Moulis, Miloslav: Uloupená Šumava (K historii území připojeného v letech 1938–1945 k Bavorsku). In: Historie okupovaného pohraničí 1938–1945. Svazek 7. Ústí nad Labem 2003, s. 47–112. K celé župě viz Schaller, Helmut: Die Bayerische Ostmark – Geschichte des Gaues 1933–1945. Zwölf Jahre gemeinsame Geschichte von Oberfranken, Oberpfalz und Niederbayern. Hamburg 2006; Moulis, Miloslav: Území jižních Čech připojené v letech 1938–1945 k župě Horní Dunaj. In: Historie okupovaného pohraničí 1938–1945. Svazek 7. Ústí nad Labem 2003, s. 27–46; Markel, Martin: Jižní Morava v župě Dolní Podunaj. In: Historie okupovaného pohraničí 1938–1945. Svazek 11. Ústí nad Labem 2006, s. 9–52.